

Inzicht in de overheidsfinanciën eerste kwartaal 2023

Ontwikkelingen met betrekking tot de overheidsontvangsten, overheidsuitgaven en financiering

Paramaribo, 1 juni 2023

Algemeen

De ontwikkelingen met betrekking tot de overheidsontvangsten, overheidsuitgaven en financiering van de Staat over het 1ste kwartaal 2023 worden nader toegelicht in de onderhavige nota. De cijfers die gepresenteerd worden zijn geclassificeerd volgens de internationale methodologie van de Government Finance Statistics Manual (GFSM) van het Internationaal Monetair Fonds (IMF). Voor de compilatie van de tabellen is gebruik gemaakt van de beschikbare bankafschriften van de Centrale Bank van Suriname (CBvS) en overige commerciële banken, alsook data van het Bureau voor de Staatsschuld (SDMO), de Centrale Betaaldienst (CBD) en het Directoraat der Belastingen.

Overheidsontvangsten

Op vrijdag 24 februari 2023 is de ontwerpwet houdende vaststelling van de ontwerp Staatsbegroting van de uitgaven en de ontvangsten voor het dienstjaar 2023 (Wet Staatsbegroting 2023) goedgekeurd door de Nationale Assemblée. Als beheerder van alle staatsgelden ziet het Ministerie van Financiën en Planning erop toe dat de begrotingsuitvoering in lijn is met de goedgekeurde begroting en dat de begrotingsdiscipline in acht wordt genomen. Er zijn instructies uitgevaardigd om alle vak ministeries en onder haar vallende parastatalen en staatsbedrijven, erop te wijzen dat van elke besteding achteraf onderbouwd moet kunnen worden aangetoond dat de middelen doelmatig zijn besteed.

De ontvangsten bestaan uit de belastingontvangsten, de niet-belastingmiddelen en schenkingen. In de categorie belastingontvangsten (directe en indirecte belastingen) behoren onder andere inkomstenbelasting, loonbelasting, invoerrechten, omzetbelasting, accijnzen, houtuitvoer en verbruiksbelastingen. De niet-belasting ontvangsten omvat onder andere de royalty's en dividend. De opbrengsten worden in de Surinaamse munteenheid (SRD) als in valuta (USD) gestort. Vermeld kan worden dat de opbrengsten afkomstig uit de mijnbouwsector voor een groot deel in valuta worden gestort. Deze ontvangsten hebben door de hoogte van de wisselkoers een grote impact op de totale ontvangsten, waaronder de inkomstenbelasting, royalty's en dividend.

De voorlopige cijfers van het 1e kwartaal 2023 hebben een positieve ontwikkeling ten opzichte van dezelfde periode in 2022. Deels kan dit toegeschreven worden aan de wisselkoers, aangezien de gewogen gemiddelde koers van de USD zoals gepubliceerd door de CBvS in maart 2022 van SRD 21.343 gestegen is naar SRD 34,791 in maart 2023. Dit is een stijging van ca. 63%.

Per 1 januari 2023 is de BTW (Belasting op de Toegevoegde Waarde) geïntroduceerd met een tarief van 10%. Echter is ook goedgekeurd dat voor bepaalde goederen een nultarief wordt toegepast. Door de invoering van de BTW wordt het heffingssysteem van de omzetbelasting (12%) vervangen.

Met de BTW wordt beoogd dat de consument gestimuleerd wordt om bewuster te consumeren. Tot en met maart 2023 is aan BTW/omzetbelasting totaal ontvangen SRD 740,9 miljoen. In 2022 is over dezelfde periode een bedrag van SRD 564,9 miljoen ontvangen aan omzetbelasting.

In januari 2023 is de belastingvrije grens opgetrokken van SRD 4.000,- naar SRD 7.500,-. Hiermee wordt aangeduid dat personen met een maximaal inkomen van SRD 7.500,- geen loonbelasting afdragen. Deze maatregel is doorgevoerd in het kader van de uitvoering van de Belasting op Toegevoegde Waarde (BTW), dat onderdeel is van het IMF-programma. Bij de opstelling van de begroting 2023 is er rekening mee gehouden, dat de afdrachten van de loonbelasting kunnen dalen, omdat meer mensen onder het bedrag van SRD 7.500 kunnen liggen. Echter is bij de realisatiecijfers gebleken dat de loonbelasting eind maart 2023 ten opzichte van dezelfde periode in 2022 met ca. 32% is toegenomen. Alleen de loonbelasting van de ambtenaren laten een daling te zien, maar bij de overige sectoren heeft dit niet of nauwelijks effect gehad.

Tabel 1. Overheidsontvangsten 2023 (real vs begroting), SRD miljoen

	Q1 2022	Q1 2023	Begroting 2023	Real. vs begroting 2023
Totale ontvangsten (aangepaste kas)	4,309	7,179	33,774	21.3%
Lopende ontvangsten	4,305	7,179	33,257	21.6%
Belasting ontvangsten	3,076	4,148	21,055	19.7%
Directe belastingen	1,647	2,511	10,697	23.5%
Indirecte belastingen	1,429	1,636	10,358	15.8%
Niet-belasting ontvangsten	1,229	3,031	12,202	24.8%
Schenken	3	0.4	517	0.1%

Mijnbouw

Vermeld kan worden dat ca. 50% van de overheidsontvangsten afkomstig zijn uit de mijnbouw. Gezien de grote afhankelijkheid van de mijnbouwontvangsten is ervoor gekozen dit verder toe te lichten, waarbij het onderscheid is gemaakt naar mijnbouw- en niet-mijnbouw ontvangsten (zie tabel 2).

De directe belastingen afkomstig uit de mijnbouwsector bestaan ruim de helft uit inkomstenbelasting (SRD 885,4 miljoen), gevolgd door loonbelasting (SRD 505,5 miljoen) en overige directe belastingen (SRD 310,6 miljoen). De niet belastingontvangsten afkomstig uit de mijnbouwsector bestaan voor een aanzienlijk deel uit dividend (SRD 862,3 miljoen) en royalty's (SRD 900,1 miljoen).

Tabel 2. Overheidsontvangsten naar mijnbouw en niet-mijnbouwsector

in SRD mln	Realisatie Q1 2022	Realisatie Q1 2023
Overheidsontvangsten	4,336	7,179
Directe belastingen	1,768	2,511
Mijnbouw	1,231	1,701
Niet-mijnbouw	537	810
Indirecte belastingen	1,280	1,636
Mijnbouw	-	-
Niet-mijnbouw	1,280	1,636
Niet-belasting ontvangsten	1,288	3,031
Mijnbouw	941	1,912
Niet-mijnbouw	347	1,119
Schenken	36	0
Mijnbouw	-	-
Niet-mijnbouw	36	0

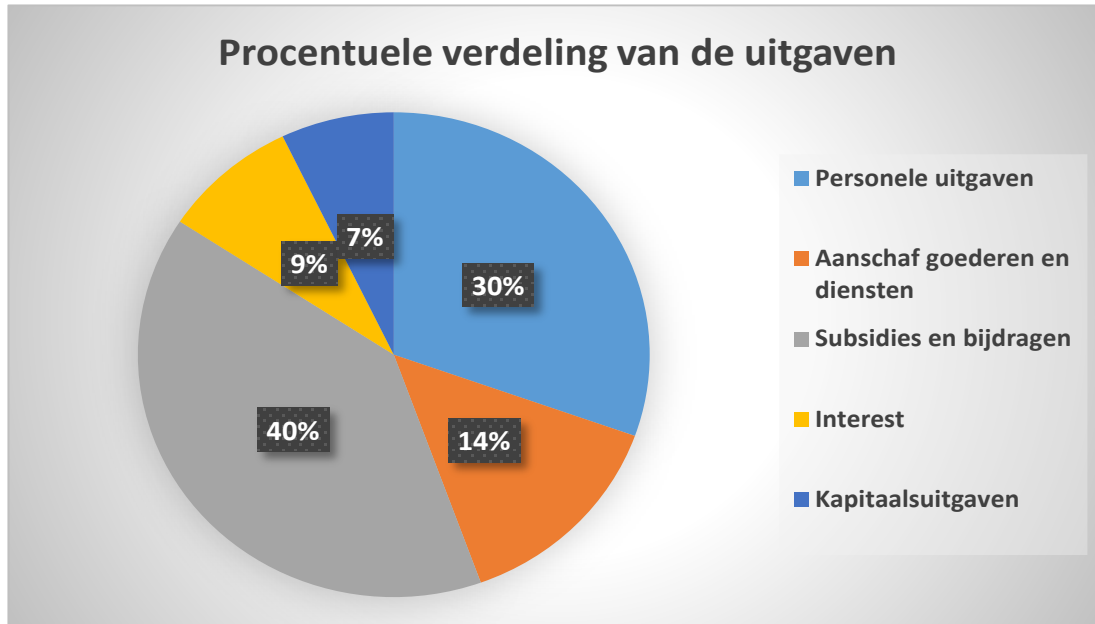
Door de Regering is besloten een tijdelijke verhoging van royalty's voor de kleinschalige goudsector toe te passen met 1% van 4.5% naar 5.5% te rekenen van 1 januari 2023 en eindigende op 1 april 2023. Vanaf 1 april 2023 wordt het vastgesteld royalty percentage van 5.5% blijvend.

Overheidsuitgaven

Over het eerste kwartaal van 2023 is er een totaalbedrag van SRD 6.597 miljoen uitgegeven. Tot de grootste uitgaven behoren de subsidies en bijdragen en de personeelsuitgaven. Circa 40% van de totale uitgaven hebben betrekking op subsidies en bijdragen en 30% op personeelsuitgaven. Figuur I weergeeft een overzicht van de procentuele verdeling van de uitgaven over het eerste kwartaal van 2023.

Figuur I: Procentuele verdeling van de uitgaven 1e kwartaal 2023

Personeelsuitgaven

De geraamde personeelsuitgaven in 2023 bedraagt SRD 8.360 miljoen, waarvan reeds SRD 2.008,1 miljoen (24%) tot en met maart 2023 is uitgegeven. De ministeries met de hoogste personeelsuitgaven zijn Justitie en Politie (25%), gevolgd door Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (24%) en Binnenlandse Zaken (15%). Het ambtenarenbestand is per ultimo maart 48.738 en is ten opzichte van eind december 2022 met 141 toegenomen. Dit bestand betreft ambtenaren op de ministeries, staatsorganen en leerkrachten, exclusief bijzonder onderwijs.

Aanschaf van goederen en diensten

Bij de aanschaf van goederen en diensten zijn er gedurende het kwartaal vaste lasten betaald en andere financiële verplichtingen nagekomen. Een deel van deze kosten heeft in vreemde valuta plaatsgevonden. Tot de vaste lasten van de Staat behoren de kosten betrekking hebbende op geleverde diensten van personen en bedrijven bijvoorbeeld: onderhoudswerkzaamheden, de vuilophaaldienst, schoolvervoer (bus en boot), licentiekosten van automatiseringssystemen en andere facturen. Over het eerste kwartaal is er een bedrag van SRD 926 miljoen beschikbaar gesteld. In de Nota van Wijziging 2023 is er voor goederen en diensten een bedrag van SRD 4 miljard opgebracht. Hiervan is circa 23% in het 1ste kwartaal gerealiseerd.

Subsidies en Bijdragen

Aan subsidies en bijdragen is er een totaalbedrag van SRD 2.624 miljoen beschikbaar gesteld. Verdeeld naar sector, kan vastgesteld worden dat voor elektriciteit ruim 28% is uitgegeven, gevolgd door gezondheidszorg met 19% en sociale zaken ca. 17%. De brandstofsubsidie is in het 1ste kwartaal 2023 afgebouwd en bedroeg tot eind maart SRD 200,2 miljoen. In april 2023 is een aanvang gemaakt met het geleidelijk loslaten van de brandstofprijs en marktconform gemaakt. Daarnaast is de Staat de achterstallige betalingen aan de oliemaatschappijen SOL en Rubis aan het inlopen.

De subsidie aan de NV EBS vindt middels een verrekening plaats met de ontvangsten van Staatsolie. Tot en met maart 2023 is een bedrag van ca. SRD 720 miljoen verrekend met Staatsolie. Om de elektriciteit subsidie af te bouwen, werd in 2022 stappen genomen om de energietarieven gefaseerd te verhogen en in het huidige jaar zal er verder uitvoering worden gegeven.

Het Ministerie van Financiën en Planning betaald ook suppletie aan de gepensioneerden, aangezien de premies die afgedragen worden aan het Pensioenfonds niet toereikend zijn om aan de uitbetalingen te kunnen voldoen. Verder heeft de overheid koopkrachtversterking en ondersteuningstoelage beschikbaar gesteld aan het Pensioenfonds. Een overzicht van de overmakingen wordt in tabel 3 gepresenteerd.

Tabel: Overmakingen Pensioenfonds januari tot en met maart 2023

Pensioenfonds	JANUARI	FEBRUARI	MAART
Premiespremies (werkgevers + werknemers)	46,838,866	46,671,406	47,402,270
Koopkrachtversterking	2,399,690	2,389,190	2,380,690
Ondersteuningstoelage	6,659,250	6,648,000	6,653,250
TWK (verhoging ambtenaren is ingegaan per 1 januari 2022)	4,372,264	46,689	4,186,025
Suppletie Pensioenfonds	85,909,709	90,028,287	88,124,133
Totaal	146,179,779	145,783,572	148,746,368

De regering is aan het begin van 2023 van start gegaan met de uitvoering van een sociaal programma ter tegemoetkoming van de samenleving, de zogeheten "Social Beneficiary Program". Naast personen die maandelijks in aanmerking komen voor de financiële bijstand aan mensen met een beperking en zwakke huishoudens, zijn huishoudens met een maximaal netto-inkomen van SRD 6.000,- in de gelegenheid gesteld zich te registreren om in aanmerking te komen voor een maandelijks tegemoetkoming van SRD 1.800,-. Er zijn daarnaast nog een aantal criteria vastgesteld waaraan de mensen moeten voldoen. Dit programma is thans nog in uitvoering. Op de begroting 2023 is er voor dit programma een bedrag van SRD 1,2 miljard opgebracht, welke ten laste wordt gebracht van de begroting van het Ministerie van Financiën en Planning. Bij het sociaal programma gaat het om de transitie van object naar subject subsidie.

Het sociaal programma zal de meest kwetsbare huishoudens in deze transitiefase helpen met de koopkrachtversterking van SRD 1.800,-. De koopkrachtversterking van SRD 1.800,- is bedoeld voor 7 categorieën namelijk brandstof, elektriciteit, water, gas, basisgoederen, transport en medicamenten. Tot en met maart is van het sociaal programma SRD 97.7 miljoen gerealiseerd.

Over het 1ste kwartaal 2023 is SRD 563,35 miljoen overgemaakt ten behoeve van het SZF (Staatsziekenfonds) voor betalingen aan dienstverleners, zoals de ziekenhuizen, medische specialisten, huisartsen, apotheken e.a. ten behoeve van de landsdienaren, onderstand en de basiszorgverzekerden. In vergelijking met het 1ste kwartaal 2022 groot SRD 401.447.339,- zijn de uitgaven aan SZF in de onderhavige periode fors gestegen met 40%. Ondanks de stijging van de kosten voor de diverse dienstverleners in de zorg zijn de premie voor de basiszorgverzekering gebleven op SRD 9,9 miljoen. De tarieven voor BZV zijn ook niet aangepast aan de marktconforme kosten die de dienstverleners vragen.

De oorzaken van de stijging van de kosten zijn onder andere:

- Verhoogde kosten in het kader van de NZR (Nationale Ziekenhuisraad) overeenkomst per 1 augustus 2021 en de 34% tariefsaanpassing vanaf januari 2022;
- Een tariefsaanpassing van de particuliere Laboratoria vanaf 1 augustus 2021 en röntgen;
- De verhoogde kosten in het kader van de overeenkomst gesloten met de sectie Medisch Specialisten van de VMS d.d. 23 december 2021;
- De verhoogde kosten in het kader van de principeovereenkomst gesloten met de sectie huisartsen van de VMS d.d. 3 maart 2022.

De overmaking van de premies dekt gemiddeld 49% van de overmaking en het resterend deel maakt de overheid additioneel over voor SZF voor betaling aan de desbetreffende dienstverleners in de zorg.

Het Ministerie van Financiën en Planning heeft de 8% meerkosten FISO-verhoging lonen over de maanden juli 2022 t/m maart 2023 overgemaakt naar het SZF ten behoeve van de NZR vooruitlopend op de verrekening met de NZR/SZF-overeenkomst voor een totaalbedrag van SRD 33.105.483,-. De meerkosten voor de 8% FISO-verhoging lonen bedraagt SRD 3.678.387,- per maand. Verder kan vermeld worden dat de kledingtoelage voor het jaar 2023 van de ziekenhuizen vooruitlopend op verrekening met de NZR/SZF-overeenkomst is betaald, dit behelst een bedrag groot SRD 23.644.384,-Tabel 3 weergeeft het overzicht van de betalingen aan het SZF.

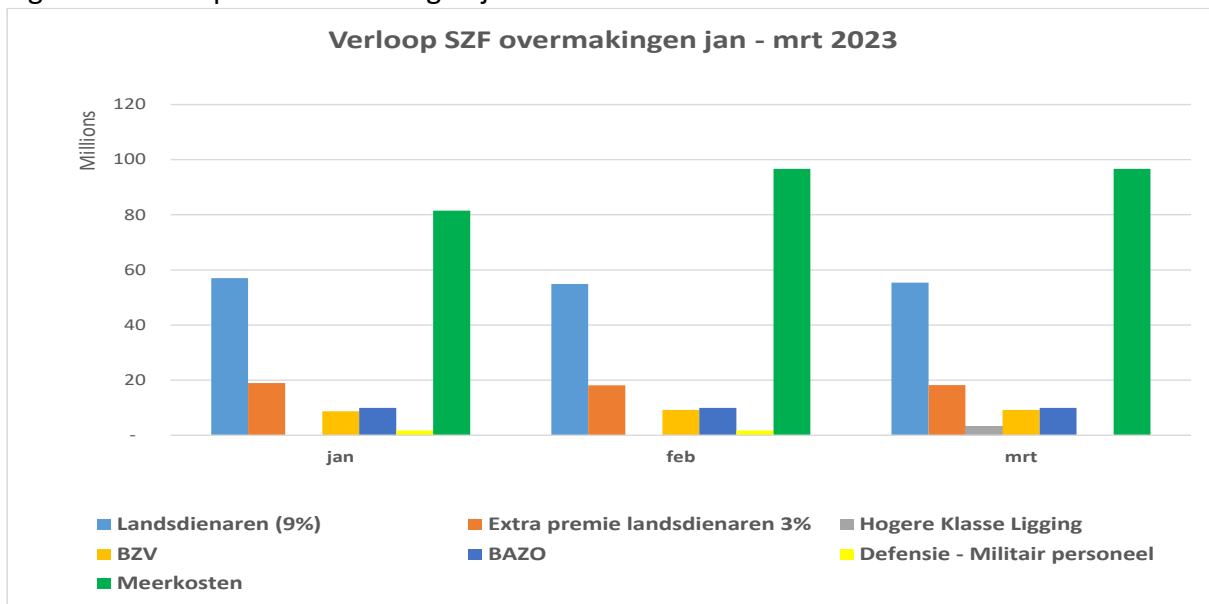
De afgelopen jaren is er een stijgende trend waargenomen in de kosten van de gezondheidszorg, die een extra druk leggen op de staatsbegroting. Het probleem van de verhoogde kosten in de gezondheidszorg en het braindrain effect door deze situatie, dient samen met de stakeholders aangepakt te worden zodat de ziekenzorg gegarandeerd kan worden.

Tabel 4: Overmakingen SZF

	jan	feb	mrt	Totaal
1 Landsdienaren (9%)	57,046,002	54,863,552	55,370,251	167,279,805
2 Extra premie landsdienaren 3%	18,922,694	18,128,318	18,221,195	55,272,207
3 Hogere Klasse Ligging	-	-	3,338,206	3,338,206
4 Onderstanders - Min. BIZA	-	-	2,315,280	2,315,280
5 BZV	8,742,540	9,211,695	9,211,695	27,165,930
6 BAZO	9,900,000	9,900,000	9,900,000	29,700,000
7 Defensie - Militair personeel	1,708,740	1,708,740	-	3,417,480
8 Meerkosten	81,500,000	96,682,450	96,682,450	274,864,900
TOTALE OVERMAKING	177,819,976	190,494,755	195,039,077	563,353,808

Figuur 2. Verloop SZF overmakingen jan – mrt 2023

Uit figuur 2 blijkt duidelijk dat de meerkosten als gevolg van onder andere de NZR overeenkomst en de tariefsaanpassing particuliere laboratorium en de medische specialisten een groot deel van de SZF overmakingen beslaat. Maandelijks nemen voornoemde kosten gemiddeld 49% van de totale SZF overmakingen.

Kapitaalsuitgaven

Bij de kapitaalsuitgaven is er een totaalbedrag van SRD 472 mln geregistreerd. Tot de grootste uitgave behoren de infrastructurele projecten van het Ministerie van Openbare Werken, zoals rehabilitatie werkzaamheden van lokale aannemers, bouw- en constructie werkzaamheden. Daarnaast zijn er andere projecten uitgevoerd die gefinancierd zijn door buitenlandse ontwikkelingspartners, met name IsDB (Islamic Development Bank) en CBD (Caribbean Development Bank).

Interest

Over het eerste kwartaal bedraagt de totale betaalde interest SRD 567 miljoen. Dit bedrag bestaat voor circa 60% uit betalingen aan binnenlandse crediteuren. Uit hoofde van de Geconsolideerde schuld met de Centrale Bank van Suriname (CBvS) is rente betaald voor een bedrag van SRD 221 miljoen in de maand februari. De betaling van de rente aan CBvS geschiedt op basis van de leenovereenkomst getekend tussen de Staat en de CBvS, waarbij de royalties van Rosebel Goldmines (thans Zijin Mining Group Co. Ltd) worden gereserveerd voor de betaling van de schuld bij de CBvS (looptijd lening 30 jaren). De betaling van de rente van de Finabank meta overeenkomst geschiedt middels reservering van de royalties van Newmont vanaf 2017. Aan buitenlandse rente zijn er betalingen gedaan aan multilaterale instellingen zoals de IDB (Inter-American Development Bank), welke niet onder de schuldherschikking valt.

Financiering

Trekkingen en aflossingen

Op de Staatsbegroting 2023 is er voor trekkingen een bedrag van SRD 17 miljard opgebracht. Over het eerste kwartaal is er een totaalbedrag van SRD 379,8 miljoen geregistreerd voor trekkingen, wat aangeeft dat er ongeveer 2% van de begroting is gerealiseerd. Met betrekking tot de aflossingen is er op de begroting circa SRD 11 miljard opgebracht, waarvan SRD 603 miljoen is gerealiseerd. Dit komt neer op een realisatiegraad van 5%. De aflossingen hebben betrekking op gefinancierde projecten van zowel binnenlandse als buitenlandse crediteuren.

Tabel 5. Suriname: begroting vs realisatie, jan - mrt 2023 (SRD miljoen)

	1e kw 2023 Realisatie	2023 Begroting	real. in % v/d Begroting
Totaal ontvangsten	7,179.0	33,773.9	21.3
<i>Aangepaste kas:</i>			
Belasting ontvangsten	4,147.6	21,055.1	19.7
Directe belastingen	2,511.5	10,697.0	23.5
Indirecte belastingen	1,636.1	10,358.2	15.8
Niet-belasting ontvangsten	3,031.1	12,201.8	24.8
Schenkeningen	0.4	517.0	0.1
Totale uitgaven	6,597.1	34,988.5	18.9
Personele uitgaven	2,008.1	8,359.8	24.0
Aanschaf goederen en diensten	926.1	4,073.5	22.7
Subsidies en bijdragen	2,624.1	14,288.0	18.4
Interest	567.3	4,293.0	13.2
Kapitaalsuitgaven	471.6	3,974.2	11.9
Primaire rekening	1,149.2	3,078.4	37.3
Totale rekening	582.0	-1,214.6	-47.9
BBP*	131,935.7	119,880.5	
Primaire rekening (% van BBP)	0.9	2.6	
Totale rekening (% van BBP)	0.4	-1.0	
<i>Memorandum items:</i>			
Trekkingen	379.8	17,012.3	
Aflossingen	602.6	10,999.0	

Bron: Ministerie van Financiën en Planning/Bureau voor de Staatsschuld/
Centrale Bank van Suriname